

među

tim

METAMOZAIK

Nikola Dobrijević

Insenacija revolucije

(Peter Vajs *Mara/Sad*, režija Andraš Urban, Újvidéki Színház, premijera 9. februar 2012.)

U Novosadskom pozorištu, *Újvidéki Színház*, poznatog vam i kao „mađarsko pozorište”, već neko vreme predstave se titlaju na srpski jezik. Svakako jedan od razloga da malo odete i tamo. I razlog zašto smo svi, rećiću jednu bezveznu reč – ostali – krenuli češće u ovo pozorište. A razlog nije samo to. Ovo pozorište je nanizalo dosta uspeha sa svojim predstavama poslednjih godina, čest je učesnik Pozorja i drugih festivala i ravnomerno se meri sa najboljim srpskim pozorištima. Takođe jedan mađarski (čitaj: onaj koji stvara na mađarskom jeziku, između ostalih jezika) reditelj već duži niz godina takođe niže uspehe (Specijalna nagrada Pozorja prošle godine, na primer), po prvi put režira u ovom pozorištu. Reč je o Andrašu Urbanu, naravno, a izbor teksta je pao na Petera Vajsa i njegov *Mara/Sad* (puni naziv: *Progon i ubistvo Žan-Pol Maraa, u izvođenju bolesnika duševne bolnice u Šarentonu po zamisli Markiza de Sada*), koja u ovoj izvedbi ide pod naslovom *Marat the Sade*.

Tekst o revoluciji, pisan pre pedesetak godina, a smešten u doba francuske revolucije, pronalazi svoje mesto i ovde, u ovom vremenu i paralele sa događanjima u Srbiji pre desetak godina, ako ih više iko i naziva revolucijom (to, naravno, ne znači da je to jedini razlog za postavku Vajsovog komada). Urban tu priču ne pokušava da podesi, da promeni, adaptira, da uperi ka nečemu ovde, ili nekome. To verovatno i ne bi bio uspeo pokušaj. I nema potrebe. Ono što pronađemo u tekstu vezano za nas i ovde, naći ćemo ili nećemo. Postavka ide prilično po originalu i prilično klasično, što neki pomalo i nisu očekivali od ovog reditelja. Žanrovski ne do kraja određivo, ali bliže, svakako, nekom muzičko-scenskom žanru, nego

dramskom. Zajedno sa scenografijom, kostimom, muzikom stvara karnevalski utisak. Sve to sa opravdanim ciljem, naravno.

Gluma je prilično izjednačena, mimika fantastična, šarmantna. Oseća se jak kolektiv, što je dodatno bitno kada su ovakvi tekstovi u pitanju, oni u kojima junaci i predstavljaju zatvoren kolektiv. Istovremeno svako dobar na individualanom planu. Kad bi išli redom, potrajalo bi. Neki od likova su, ipak, naslovni. Pored de Sada, skrenuo bih pažnju pre svega na Žan-Pol Maraa, jer je ovaj revolucionar u ovoj izvedbi mlađi nego što je predviđeno. Poveren je Tamašu Hajduu, još uvek studentu (master klasa Akademije u Novom Sadu), što se ne čini kao loš potez. On ima već nekoliko predstava u ovom pozorištu. Njegovu diplomsku monodramu *Deset zapovesti Rudolfa Hesa* smo, takođe, mogli videti u ovom pozorištu. Igra sa dosta energije, i Rudolfa i Maraa, i nadamo se da će pravdati u budućnosti poverenje koje mu se već sada daje. No, da se vratimo na režiju.

Ukratko, pored mnogih sjajnih scenskih rešenja, raspevana Urbanova predstava u predstavi ne pokušava da nam kaže ono što smo već shvatili, da je priča o revoluciji zabluda, već nam otkriva kakvi smo, bez obzira da li smo ti koji su je predvodili, ili smo bili u horu koji je sve to pratio. Tiče nas se svih. Šta nas to vodi u ovakvim društvenim događanjima? A odgovora ima, ali je ključan onaj koji je i najsvetliji deo predstave. Još jedna predstava u predstavi, ovaj put lutkarska. Podvlačenje Vajsovih reči, postavljenih jedna uz drugu: revolucija i kopulacija, pa shodno tome umesto sebe, za reprezentе nas u predstavi nećemo staviti (a namerno pišem u prvom licu) lutke, već nešto što ima više veze sa kopulacijom – veštački penis. Raznovrsni, jer ima nas raznih, naravno. Neki mogu i da vibriraju. A revolucija će ići u pravcu u kojem nas vuku pomenuti veštački, ili pravi organi (da ne prevodim ovo na banalni, jezik, znate šta hoću da kažem). Ali bljutava istina o nama, a istovremeno i komična, i bizarna, i mnogo drugih prideva i emocija koje će neko imati u tom trenutku, dobija svoj komparativ tog prideva, koji god da ste izabrali, kada uvidimo da osim toga da nas revolucija vodi u smeru ženskog pandana ovim rekvizitima iz erotik-šopa, da se i od tog cilja odustaje kada se pojavi drugi ženski pandan ka kojem će veseli revolucionari, istog časa promenivši svoj cilj, pohitati.

Posle svega što smo videli, ne ostajemo ravnodušni. Urban nas nije naterao da razmišljamo o pitanjima u prošlosti, iako je bilski - to ne bi bio živ teatar. Sumiramo utiske u

današnjem vremenu i određujemo svoje emocije prema tome. Pitamo se kakvi smo to, i da li smo se svi igrali neke predstave da bi neko imao bolji utisak o nama samimima.

Nikola Dobrijević